

Subject Area
Education Management

Year: 2022
Vol: 8 Issue: 103
PP: 3278-3287

Arrival
25 July 2022
Published
26 October 2022

Article ID Number
64748
Article Serial Number
05

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.2922/8/sss.64748>

How to Cite This Article
Uygur, M. (2022). "Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi"

International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:8, Issue:103; pp:3278-3287

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Research Article

Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Examination of School Administrators and Teachers' Views on Distance Education

Mevlüt Uygur¹

¹ Öğretmen., MEB, Konya, Türkiye

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim sürecine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubu 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında Konya ilinde görev yapan 19 okul yöneticisi ve 23 öğretmen olmak üzere toplam 42 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre uzaktan eğitimin olumlu yönlerine ilişkin görüşlerin çoğunlukla teknolojinin etkin kullanımı, zaman ve mekân sınırının olmaması, eğitim sürecinin devamını sağlama ve akademik başarıya katkısı şeklinde görüşler ortaya çıkmıştır. Diğer bir bulguya göre uzaktan eğitimin olumsuz yönlerine ilişkin görüşlerin çoğunlukla teknolojik araç ve internet eksikliği, sınıf içi etkileşimin olmaması, teknolojik alt yapının yetersizliği ve fırsat eşitsizliği şeklinde sıralanmıştır. Son olarak uzaktan eğitimin geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin görüşlerin çoğunlukla teknolojik araç ve internet eksikliğinin giderilmesi, teknolojik alt yapının geliştirilmesi, uzaktan eğitim ile ilgili seminerlerin verilmesi ve ders içeriklerinin geliştirilmesi şeklinde görüşler tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Covid-19, Okul Yöneticileri, Öğretmenler

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the views of school administrators and teachers regarding the distance education process during the covid-19 epidemic. The working group of the study consists of 42 participants, including 19 school administrators and 23 teachers working in Konya province in the 2020-2021 academic year. In the research, a phenomenon pattern was used from qualitative research methods. The data was obtained through a semi-structured interview form prepared by the researcher. Content analysis was used in the analysis of the data. According to the findings, the views on the positive aspects of distance education are mostly the effective use of technology, the absence of time and space limits, the continuation of the education process and its contribution to academic success. According to another finding, their views on the negative aspects of distance education are mostly listed as lack of technological tools and internet, lack of classroom interaction, insufficient technological infrastructure and inequality of opportunity. Finally, opinions on the aspects of distance education that need to be developed are mostly eliminating the lack of technological tools and internet, developing the technological infrastructure, giving seminars on distance education, and improving the course content.

Keywords: Distance Education, Covid-19, School Administrators, Teachers

1. GİRİŞ

Koronavirüs Hastalığı (Covid-19), ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaleti'nde 2019 yılı aralık ayının sonlarında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) ile gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanan bir virüsdür. Salgın başlangıçta bu bölgedeki deniz ürünleri ve hayvan pazarında bulunanlarda tespit edilmiştir. Daha sonra insandan insana bulaşarak Vuhan başta olmak üzere Hubei eyaletindeki diğer şehirlere, Çin Halk Cumhuriyeti'nin diğer eyaletlerine ve dünya ülkelerine yayılmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2020). Bu yeni virüs, enfekte bir kişinin solunum damlacıkları ile doğrudan temas yoluyla bulaşmaktadır. Ayrıca kişiler virüsle kontamine olmuş yüzeylere dokunarak enfekte olabilmektedir (Bender, 2020, s. 2). Koronavirüs hastalığı (Covid-19) yalnızca Çin'de değil, tüm dünyadaki ülkelerde de büyük bir halk sağlığı sorunu haline gelmiş ve insanları olumsuz yönde etkilemiştir (Meng, Hua ve Bian, 2020; Wu vd., 2020). Covid-19 salgını dünyanın her yerinde sağlık başta olmak üzere, ekonomik, sosyal ve pedagojik bakımdan çok önemli değişimlere neden olmuştur. Bu pandemiden en çok etkilenen alanlardan biri de eğitim sistemleridir (Can, 2020; Duran, 2021; Gonzalez vd., 2020; Huck ve Zhang, 2021).

Covid-19 salgınının görüldüğü ülkelerde, tüm kademelerde okullar kapatılmıştır. Türkiye'de 11 Mart 2020'de ilk vakanın ortaya çıkmasından sonra, 14 Mart 2020 tarihinden itibaren, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm okullarda yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Eğitim öğretim sürecinin kesintiye uğramaması için, birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de uzaktan öğretim süreci başlamıştır (Eken, Tosun ve Tuzcu, 2020). Türkiye'de 23 Mart tarihinden itibaren Millî Eğitim Bakanlığına bağlı temel eğitim ve orta öğretim okullarında öğrencilere yönelik TRT EBA TV ve EBA platformu üzerinden canlı dersler uzaktan eğitim araçları olarak kullanılmaya başlamıştır (Canpolat ve Yıldırım, 2021). Bu bağlamda Covid-19 salgını döneminde öğretimin devam etmesi ve öğrencilerin akademik yönden geri kalmaması açısından uzaktan eğitimin önemi ortaya çıkmıştır.

Uzaktan eğitim ile ilgili literatürde çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: Uzaktan eğitim "öğretmenin farklı bir yerde veya zamanda planlı öğrenmeyle uğraşan kişilere basılı veya elektronik iletişim araçları yoluyla öğretimi sağlamaya yönelik tüm düzenlemeler" olarak tanımlanmıştır (Moore, 1990). Uzaktan eğitim, öğrencileri, öğretmenleri ve kaynakları birbirine bağlamak için etkileşimli telekomünikasyon sistemlerinin kullanıldığı kurum tabanlı, örgün eğitimidir (Schlosser ve Simonson, 2009). Başka bir tanıma göre ise uzaktan eğitim, farklı coğrafyalardaki öğrenci, öğretmen ve öğretim materyallerinin iletişim teknolojileri aracılığıyla bir araya getirildiği bir eğitim şekli biçiminde tarif edilebilir (Al ve Madran, 2004). Uzaktan eğitim öğreten ile öğrenenin eğitim süresince ayrı yerlerde bulunması, bunun zamandan, maddi açıdan, öğrencinin öğrenmeyi öğrenmesi bakımından fayda sağlamasını amaçlamaktadır. Dahası toplu ve bireysel olarak eğitimde standartlaşmayı sağlamak, uzaktan eğitim için kullanılan son teknolojileri ve gelişmeleri genele yayarak bilgi paylaşımı ve erişimi en üst seviyeye getirmektir (Ağır, 2007). Uzaktan eğitim modellerinin temel amacı büyük bir kitlenin gerekli olan eğitimleri buldukları yerden ve zamanda almasıdır (Dinçer, 2006).

Uzaktan eğitimin ilk uygulaması 1728 yılında posta ile yapılan uzaktan eğitim, günümüzde gelişen bilişim teknolojileri sayesinde daha nitelikli, telekonferans ve internet uygulamaları biçiminde karşımıza çıkmaktadır (İşman, 2008). Türkiye’de uzaktan eğitimin tarihine bakıldığında 1923 yılından 1960 yılına kadar uzaktan eğitim kavramı tartışılmıştır. 1970 yıllardan itibaren ortaöğretim düzeyinde uzaktan eğitim faaliyetleri yapılmıştır. Uzaktan eğitim faaliyetleri 1980 sonrası üniversitelerde uygulanmıştır. 1990 yıllardan itibaren uzaktan eğitim ilk, orta ve yükseköğretim düzeylerinde geniş öğrenci gruplarını barındıran bir sistem haline gelmiştir (Bozkurt, 2017).

Teknolojinin uzaktan eğitim ile her zaman yakın bir ilişkisi bulunmaktadır. Bunun nedeni radyo, telefon, televizyon, ses, video kasetleri ve bilgisayar kullanımıyla öğretmen ve öğrenci arasındaki ayrıma aracılık etmektedir (Sumner, 2000). Uzaktan eğitim bilgisayar tabanlı öğretim; CD, DVD gibi çeşitli yöntemler vasıtasıyla yapılmaktadır. Online öğretimde ise sanal ortam, sosyal medya, internet ve intranet kullanılmaktadır (Kırık, 2014). Uzaktan eğitim, internet teknolojilerinin de sağladığı avantajlar ile önce bilgisayar ortamında verilmeye başlanmış, daha sonra bağlantı hızlarının artması ve mobil cihazların gelişimi ile mobil eğitime doğru evrilmiştir (Telli Yamamoto ve Altun, 2020). Teknolojik araç ve gereçler sayesinde uzaktan eğitimin amaçlarına ulaşması kolaylaşacaktır. İlgili literatüre baktığımızda uzaktan eğitim ile ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Ağır, 2007; Akyavuz ve Çakın, 2020; Alvarez, 2020; Canpolat ve Yıldırım, 2021; Demir ve Kale, 2020; Ergin, 2010; Fidan, 2020; Gök ve Kılıç Çakmak, 2020; Han, Demirbilek ve Demirtaş 2021; Kurnaz, Kaynar, Şentürk Barışık ve Doğrukök, 2020; Lindner, Clemons, Thoron ve Lindner, 2020; Talidong, 2020; Trust ve Whalen, 2020; Türküresin, 2020; Ülkü, 2018; Yavuz, 2016). Bu yapılan araştırmalarda genel olarak uzaktan eğitime karşı okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının görüşleri ve tutumları incelenmiştir.

Covid-19 salgını döneminde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilk, orta ve liselerde yüz yüze eğitim durdurularak, eğitim ve öğretim etkinliklerinin devamının sağlanması için uzaktan eğitim faaliyetlerine geçilmiştir. Uzaktan eğitim faaliyetleri TRT EBA Televizyonu ve (zoom, skype, teams, google meet) gibi eğitim platformları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Uzaktan eğitim faaliyetlerinin başarısı okulun hedeflerine ulaşması açısından önemlidir. Okulun paydaşlarından olan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim faaliyetleri hakkında görüşlerinin araştırılması, uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerinin ortaya çıkarılması açısından önem arz etmektedir. Bu çalışma ile ilgili literatüre katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim sürecine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerini incelemektir. Bu amacın gerçekleşmesi için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

- 1- Okul yöneticileri ve öğretmenler uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönleri hakkında neler düşünmektedir?
- 2- Okul yöneticileri ve öğretmenler uzaktan eğitim sürecinin olumsuz yönleri hakkında neler düşünmektedir?
- 3- Okul yöneticileri ve öğretmenler uzaktan eğitimin geliştirilmesi hakkında neler düşünmektedir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim (fenomenoloji) deseni bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim sürecine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri incelenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme tamamen mevcut olan, ulaşması hızlı ve kolay olan ögelere dayanmaktadır (Baltacı, 2018). Bu kapsamda 2020-

2021 eğitim ve öğretim yılında Konya ilinde bulunan on iki devlet okulunda görev yapan 19 okul yöneticisi ve 23 öğretmen olmak üzere toplam 42 katılımcıdan oluşmaktadır. Okul yöneticileri Y1, Y2, Y3...Y19 ve öğretmenler ise Ö1, Ö2, Ö3...Ö23 şeklinde kodlanmıştır. Araştırmaya katılan okul yöneticilerine ve öğretmenlere ait demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Değişkenler	Seçenek	f
Cinsiyet	Kadın	16
	Erkek	26
Kıdem	1-10 yıl	8
	11-20 yıl	13
	21 yıl ve üstü	21
Görev Durumu	Okul Müdürü	4
	Okul Müdür Yardımcısı	15
	Öğretmen	23
Öğrenim Durumu	Lisans	34
	Lisansüstü	8
Yaş	21-30	3
	31-40	12
	41 ve üstü	27
Branş	Sınıf Öğretmeni	12
	Branş Öğretmeni	30
Toplam		42

Tablo 1.'e göre katılımcıların cinsiyetleri incelendiğinde 16'sı kadın 26'sı erkektir. Kıdemlerine bakıldığında 8'i 1-10 yıl, 13'ü 11-20 yıl, 21'i ise 21yıl ve üstü kıdeme sahiptir. Görev durumuna göre ise araştırmaya katılanların 4'ü okul müdürü, 15'i okul müdür yardımcısı, 23'ü ise öğretmendir. Öğrenim durumları incelendiğinde 34'ü lisans mezunu 8'i ise lisansüstü mezundur. Araştırmaya katılanların yaşlarına bakıldığında 3'ü 21-30 arasında, 12'si 31-40 arasında 27'si ise 41 ve üstü yaşındadır. Araştırmaya katılanların branşları incelendiğinde 12'si sınıf öğretmeni 30'u ise branş öğretmenidir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımı ile toplanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken ilgili literatür ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Ayrıca uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu amaçla eğitim bilimleri alanında çalışan iki akademisyenin görüşleri alınarak görüşme formu son şeklini almıştır. Lincoln ve Guba (1985) nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak amacıyla çeşitli stratejiler önermektedir. Bunlar uzman incelemesi, katılımcı teyidi, uzun süreli katılım, sürekli gözlem, çeşitleme, ayrıntılı betimleme ve doğrudan alıntılara yer verilmesidir. Bu bağlamda görüşme formu hazırlanırken eğitim bilimlerinden iki uzman akademisyenin görüşlerinin alınması araştırmanın geçerliğinin ve güvenilirliğinin artırılması hedeflenmiştir. Görüşmeler 01.04.2021 ile 13.04.2021 tarihleri arasında okulların yüz yüze eğitime açık olduğu zamanlarda pandemi kurallarına dikkat edilerek gönüllülük esasına göre yapılmıştır. Görüşmeden önce araştırmacı tarafından araştırmanın amacı, önemi ve yöntemi okul yöneticilerine ve öğretmenlere açıklanmıştır. Elde edilen verilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ifade edilmiştir. İstedikleri zaman görüşmeden çekilebilecekleri açıklanmıştır. Katılımcılar görüşme esnasında ses ve görüntü kaydı yapılmasını istemediğinden not tutulmuş ve bu notlar katılımcılara okutulmuştur. Bu görüşmeler yaklaşık 10-15 dakika arası sürmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ve yöneticilerinin görüşleri ayrıntılı bir biçimde betimlenmiş ve doğrudan alıntılara yer verilerek araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada okul yöneticileri ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tercih edilmiştir. İçerik analizi toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmayı hedeflemektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Verilerin analiz işlemine bilgisayardan yararlanılmıştır. Öncelikle formlardan elde edilen bilgiler ve veriler okunup, değerlendirilmiştir. Sonra elde edilen veriler bilgisayarda Microsoft Word programına aktarılıp kodlama işlemi yapılmıştır. Daha sonra birbirleriyle ilişkili olan kodlar birleştirilerek temalara ulaşılmıştır. Elde edilen kodlar, temalar ve frekanslar tablolar şeklinde verilmiştir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim ile görüşleri ile ilgili doğrudan alıntılara yer verilerek, sonuçlara ulaşılmış ve yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde okul yöneticileri ve öğretmenlerden elde edilen verilerin analizi sonucu elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Yapılan içerik analiz sonucu uzaktan eğitim sürecine ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerinde ortaya çıkan kodlar ve temalar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Olumlu yönleri	Teknolojinin etkin kullanımı	10
	Zaman ve mekân sınırının olmaması	6
	Tasarruf sağlanması	6
	Eğitim sürecinin devamını sağlaması	5
	Akademik başarıya katkısı	3
	Bilgiye ulaşma kolaylığı sağlaması	3
	Salgın hastalıklardan koruması	2
Olumsuz Yönleri	Teknolojik araç ve internet eksikliği	9
	Disiplin Sorunları	8
	Sınıf içi etkileşimin olmaması	7
	Motivasyonun azalması	7
	Teknoloji bağımlılığı	4
	Öğrenci devam zorunluluğunun olmaması	3
	Teknolojik alt yapının yetersizliği	3
	Ders içerikleri	2
	Fırsat eşitsizliği	1
	Ölçme ve değerlendirmede yaşanan sorunlar	1
	Ders saatlerinin fazlalığı	1
Uzaktan Eğitimin Geliştirilmesi Gereken Yönleri	Teknolojik araç ve internet eksikliğini giderilmesi	8
	Teknolojik alt yapının geliştirilmesi	5
	Öğrenci devam zorunluluğunun olması	5
	Uzaktan eğitim ile ilgili seminerlerin verilmesi	4
	Ders içeriklerinin geliştirilmesi	4
	Ölçme ve değerlendirmenin yapılması	4
	Disiplin	3
	Motivasyonun artırılması	2
	Yeni nesil eğitim ortamlarının oluşturulması	2
	Uzaktan eğitimin örgün eğitimle beraber devam etmesi	2

Tablo 2. incelendiğinde okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerinin üç ana tema altında toplandığı görülmektedir. Bunları uzaktan eğitimin olumlu yönleri, olumsuz yönleri ve uzaktan eğitimin geliştirilmesi gereken yönleri temasıdır. Bu temalardan birincisi uzaktan eğitimin olumlu yönleridir. Bu temada 7 kod ortaya çıkmıştır. Bu kodlar teknolojinin etkin kullanımı (f:10), zaman ve mekân sınırının olmaması (f:6), tasarruf sağlanması (f:6), eğitim sürecinin devamını sağlaması (f:5), akademik başarıya katkısı (f:3), bilgiye ulaşma kolaylığı sağlaması (f:3), salgın hastalıklardan koruması (f:2), şeklinde sıralanmıştır. Okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönlerine ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Y2: “Öğretmen ve idarecilerinin iletişim araçlarını kullanma becerilerinin artması. Teknolojik ürünlerden faydalanma alışkanlıklarının artması.”

Y8: “Eğitimciler anlamında da zaman ve mekândan bağımsız şekilde eğitim verebilmesi yönüyle olumlu olduğunu düşünüyorum.”

Y10: “Zaman, mekân ve maddi olanaklar açısından tasarruf sağlamış olur.”

Y 9: “Öğrencilerin dersten kopmaması açısından olumlu.”

Y3: “Pandemi nedeniyle yüz yüze eğitimin yapılmaması veya kısıtlı yapılması sürecinde, uzaktan eğitim öğrenciler de öğrenme eksiklerinin oluşmasına engel olmuştur.”

Y18: “Ders hakkında aktarılmak istenen bilgiler, hızlı bir şekilde veriliyor.”

Y2: “Virüs ortamdan ve bulaş riskinden uzak durulması.”

İkinci tema uzaktan eğitimin olumsuz yönleridir. Bu temada 11 kod ortaya çıkmıştır. Bu kodlar teknolojik araç ve internet eksikliği (f:9), disiplin sorunları (f:8), sınıf içi etkileşimin olmaması (f:7), motivasyonun azalması (f:7), teknoloji bağımlılığı (f:4), öğrenci devam zorunluluğunun olmaması (f:3), teknolojik alt yapının yetersizliği (f:3), ders içerikleri (f:2), fırsat eşitsizliği (f:1), ölçme ve değerlendirmede yaşanan sorunlar (f:1), ders saatlerinin fazlalığı (f:1), şeklinde sıralanmıştır. Okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecinin olumsuz yönlerine ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Y:12 “İnternet ve teknolojik yetersizlikler eğitim sürecini olumsuz etkilemektedir.”

Y14: “Dersi takipte disiplin sağlanamamaktadır.”

Y13: “Eğitim-öğretim sürecinde en etkili olan göz temasının sıfırlanmasıdır. Öğrencinin kendini okula ait hissetmemesi.”

Y8: “Dersin en önemli anında yaşanabilecek kesintilerin motivasyonu düşürdüğü, çevrim içi uygulamalardan kaynaklı sorunların derslerin akışını etkilediği söylenebilir.”

Y17: “Öğrenci devamlılığı olmadığı için konularda kopukluk oluşuyor.”

Y18: “İnternet altyapısının yetersiz olması.”

Y8: “Uzaktan eğitim sürecinin olumsuz yönlerinin en başında, bu sürecinin her ders için uygun olmadığını söyleyebiliriz. Örneğin deney ve gözlem gerektiren bir kazanımın uzaktan eğitim yoluyla verilmesi pek mümkün değildir.”

Y10: “Özellikle sayısal ders grubunun tahtayı aktif kullanması gerektiğinden öğrenmenin zayıf kalması.”

Y8: “Ayrıca teknolojik alt yapı ve donanımın her okul eğitmen veya öğrenci için eşit olmadığı düşünüldüğünde, eğitimde fırsat eşitliğinin, eğitim hakkı kavramının adil olmadığı sonucunu doğurduğunu söyleyebiliriz.”

Üçüncü tema ise uzaktan eğitimin geliştirilmesi gereken yönleridir. Bu temada 10 kod ortaya çıkmıştır. Bu kodlar teknolojik araç ve internet eksikliğinin giderilmesi (f:8), teknolojik alt yapının geliştirilmesi (f:5), öğrenci devam zorunluluğunun olması (f:5), uzaktan eğitim ile ilgili seminerlerin verilmesi (f:4), ders içeriklerinin geliştirilmesi (f:4), ölçme ve değerlendirmenin yapılması (f:4), disiplin (f:3), motivasyonun artırılması (f:2), yeni nesil eğitim ortamlarının oluşturulması (f:2), uzaktan eğitimin örgün eğitimle beraber devam etmesi (f:2) şeklinde sıralanmıştır. Okul yöneticilerinin uzaktan eğitim sürecinin geliştirilmesi yönlerine ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Y3: “İnterneti olmayan öğrenciler için tablet, internet gibi ihtiyaçları temin edilmelidir.”

Y12: “Teknolojik alt yapı güçlendirilirse daha yararlı olur.”

Y15: Devam mecburiyeti getirilmelidir.”

Y8: “Öğretmenlere bu süreçte ilgili geliştirici (öncelikle materyal kullanımı) eğitimler verilerek geliştirilebilir.”

Y15: “Ölçme ve değerlendirme yaparken uzaktan eğitim derslerine katılım dikkate alınmalıdır.”

Y8: “Programı kendimizin oluşturulması online eğitim sürecinde yaşanacak disiplinsizliklerin önüne geçilebilir.”

Y17: “İnteraktif sınıflar oluşturularak dersler anlatılabilir.

Y10: “Okul ortamında görülen derslerin bazıları uzaktan eğitim şeklinde yapılabilir. Bunun denetlenebilir hale gelmesi gerekir.”

Uzaktan eğitim sürecine ilişkin öğretmenlerin görüşlerinde ortaya çıkan kodlar ve temalar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Olumlu yönleri	Teknolojinin etkin kullanımı	15
	Eğitim sürecinin devamını sağlaması	6
	Akademik başarıya katkısı	6
	Aile desteğinin artması	6
	Zaman ve mekân sınırının olmaması	5
	Tasarruf sağlaması	5
	Bilgiye ulaşma kolaylığı sağlaması	2
	Salgın hastalıklardan koruması	2
	Olumsuz Yönleri	Sınıf içi etkileşimin olmaması
Teknolojik araç ve internet eksikliği		9
Motivasyonun azalması		9
Ölçme ve değerlendirmede yaşanan sorunlar		8
Disiplin Sorunları		7
Fırsat eşitsizliği		7
Teknoloji bağımlılığı		7
Teknolojik alt yapının yetersizliği		5
Ders içerikleri		4
Öğrenci devam zorunluluğunun olmaması		3
Ders saatlerinin çakışması		1
Ders saatlerinin fazlalığı		1
Uzaktan Eğitimin Geliştirilmesi Gereken Yönleri		Teknolojik araç ve internet eksikliğinin giderilmesi
	Teknolojik alt yapının geliştirilmesi	7
	Uzaktan eğitim ile ilgili seminerlerin verilmesi	6
	Ders içeriklerinin geliştirilmesi	6
	Ailenin eğitime destek olması	4

Acil durumlarda uzaktan eğitimin kullanılması	2
Öğrenci devam zorunluluğunun olması	1
Ölçme ve değerlendirilmenin yapılması	1
Ders saatlerinin azaltılması	1

Tablo 3. incelendiğinde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerinin üç ana tema altında toplandığı görülmektedir. Bunları uzaktan eğitimin olumlu yönleri, olumsuz yönleri ve uzaktan eğitimin geliştirilmesi gereken yönleri temasıdır. Bu temalardan birincisi uzaktan eğitimin olumlu yönleridir. Bu temada 8 kod ortaya çıkmıştır. Bu kodlar teknolojinin etkin kullanımı (f:15), eğitim sürecinin devamını sağlaması (f:6), akademik başarıya katkısı (f:6), aile desteğinin artması (f:6), zaman ve mekân sınırının olmaması (f:5), tasarruf sağlaması (f:5), bilgiye ulaşma kolaylığı sağlaması (f:2), salgın hastalıklardan koruması (f:2), şeklinde sıralanmıştır. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönlerine ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

- Ö21: “Hem öğretmenler hem de öğrenciler teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilme becerisini geliştirmişlerdir.”
- Ö9: “Kısa sürede büyük bir platform kurularak çocukların büyük ölçüde eğitim ve öğretimden yoksun kalmasının önüne geçilmiş oldu.”
- Ö13: “Yüz yüze eğitimde bazı öğrenciler okula gelemeyen, uzaktan eğitimde on-line derslere katılabilmektedirler. Bu durum öğrencinin akademik başarısına katkı sağlamaktadır.”
- Ö3: “Uzaktan eğitim sürecinde benim velilerim öğrencilerin yanındaydı. Onlardan destek gördüm. Yazım hatalarını gözlemleyip düzelttirdiler. Öğrencilerin davranış problemleri ile vakit harcamadık.”
- Ö2: “Yer ve zaman engeline takılmadan, geniş bir kitleye eğitim verilebildi.”
- Ö9: “Zamandan ve diğer giderlerden (ulaşım, okul giderleri vb.) tasarruf edilmiş olur.”
- Ö1: “Eğitim ve öğretim ortamına 7/24 erişim olanağı sağlaması. Bilgiye hızlı ve kolay bir şekilde erişme imkânı sağlaması.”
- Ö12: “Pandemi döneminde sağlıklı kalmak, toplum sağlığı, toplumda hareketliliği önleme adına olumlu etkileri oldu.”
- İkinci tema uzaktan eğitimin olumsuz yönleridir. Bu temada 12 kod ortaya çıkmıştır. Bu kodlar sınıf içi etkileşimin olmaması (f:11), teknolojik araç ve internet eksikliği (f:9), motivasyonun azalması (f:9), ölçme ve değerlendirmede yaşanan sorunlar (f:8), disiplin sorunları (f:7), fırsat eşitsizliği (f:7), teknoloji bağımlılığı (f:7), teknolojik alt yapının yetersizliği (f:5), ders içerikleri (f:4), öğrenci devam zorunluluğunun olmaması (f:3), ders saatlerinin çakışması (f:1), ders saatlerinin fazlalığı (f:1), şeklinde sıralanmıştır. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinin olumsuz yönlerine ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.
- Ö7: “Bana göre en önemli eksiklik öğrenci –öğretmen ilişkisinin tam anlamıyla göz teması kurulamadığından eksik ya da yarım kalmasıdır. Öğrenme yaşındaki çocuklar için göz teması kurmak, yaparak yaşayarak öğrenmek oldukça gereklidir.”
- Ö21: “Bazı öğrencilerimizin uzaktan eğitim faaliyetlerine katılabilecek imkanlarının olmaması (cihaz, internet bağlantısı vb.) öğrenciler üzerinde olumsuz etkilere neden olmuştur. Bu öğrencilerimiz ne yazık ki eğitim-öğretim faaliyetlerinden mahrum kalmışlardır.”
- Ö12: “Öğrencilerde motivasyon bozukluğu, çabuk sıkılma ve derslere isteksizlik durumları oluştu.”
- Ö11: “İzleme ve değerlendirme süreçleri ise objektif olmaktan uzaktır.”
- Ö6: “Öğrencilerin derse başlama ve katılma disiplininin azalması kaybolması.”
- Ö8: “Uzaktan eğitim sürecinde gerekli olan araç-gereci sağlayamayan öğrencilerle sağlayan öğrencilerin arasındaki fırsat eşitsizliğinin olduğunu düşünüyorum.”
- Ö12: “Öğrenci ve öğretmenlerimiz sürekli ekran karşısında kalmaları sebebiyle çeşitli sağlık sorunları ortaya çıktı. Baş ağrısı, göz bozuklukları, aşırı hareketsizlik sonucu çeşitli kas, eklem ağrıları.”
- Ö9: “Kısa sürede gelişen bir durum olması sebebiyle alt yapı eksiklikleri vardır. Belirlediğimiz saatlerde çeşitli sebeplerle sisteme girme sorunları yaşadık.”
- Ö4: “Uzaktan eğitim her sınıf, her ders için uygun değil. Örneğin Türkçe dersinde verimli olunabilirken, matematik gibi işlem gerektiren derslerde etkili olunmuyor.”

Ö23: “Devam mecburiyetinin olmaması öğrencilerin derslere girmemesine neden olabiliyor.”

Üçüncü tema ise uzaktan eğitimin geliştirilmesi gereken yönleridir. Bu temada 9 kod ortaya çıkmıştır. Bu kodlar teknolojik araç ve internet eksikliğinin giderilmesi (f:15), teknolojik alt yapının geliştirilmesi (f:7), uzaktan eğitim ile ilgili seminerlerin verilmesi (f:6), ders içeriklerinin geliştirilmesi (f:6), ailenin eğitime destek olması (f:4), acil durumlarda uzaktan eğitimin kullanılması (f:2), öğrenci devam zorunluluğunun olması (f:1), ölçme ve değerlendirmenin yapılması (f:1), ders saatlerinin azaltılması (f:1) şeklinde sıralanmıştır. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinin geliştirilmesi yönlerine ilişkin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ö17: “İnternet imkânı olmayan öğrencilere internet imkânı, bilgisayar ve tableti olmayan öğrencilere tablet ve bilgisayar gibi imkanlar sunularak derse katılım sayıları artırılabilir.”

Ö12: “Alt yapı güçlendirilmelidir”

Ö21: “Uzaktan eğitimin daha da geliştirilmesi için hem öğretmenlere hem de öğrencilere yönelik seminer ve kurslar yapılabilir.”

Ö11: “EBA platformu teknik ve içerik olarak zenginleştirilebilir.”

Ö1: “Öğrenciler belli bir eğitim programına göre hareket ederken, veliler o saatlerde kendileri de aktif olmaya özen göstermeli. Ev ortamında çocuk ders dinlerken ona destek olmalı. Öğrendiklerini tekrar etmesi ve içselleştirmesi için sürece yardımcı olmalıdır.”

Ö19: “Özellikle eğitim-öğretimin aksadığı durumlarda (kar yağışı, salgın, doğal afet vb.) uzaktan eğitim çok yerinde ve faydalı bir uygulama olarak Türk Eğitim Sistemi’ndeki yerini almalıdır.”

Ö4: “Uzaktan eğitimde içeriklerin zenginleştirilmesiyle, haftanın bazı gün ve saatlerinde ölçme ve değerlendirmeler yapılabilir.”

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim sürecine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerini incelenmiştir. Araştırma sonucunda okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin uzaktan eğitimin olumlu yönlerine ilişkin görüşlerinin çoğunlukla teknolojinin etkin kullanımı, zaman ve mekân sınırının olmaması, tasarruf sağlaması, eğitim sürecinin devamını sağlaması ve akademik başarıya katkısı şeklinde görüşler tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönlerine ilişkin görüşlerinin benzer olduğu söylenebilir. İlgili literatürde yapılan bazı araştırmaların bulguları bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Lindner vd., (2020) tarafından yapılan araştırmada uzaktan eğitimin güçlü yönlerini COVID-19 sırasında öğretimin devam etmesini sağladığını, öğrencilerin kendi kendine öğrenme ve çevrimiçi kaynakların kullanılabilirliği gibi görüşler tespit etmişlerdir. Talidong (2020) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenler uzaktan eğitimin Covid-19'un getirdiği zorluklar karşısında eğitim ve öğretim sürecinin devam etmesi için faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Canpolat ve Yıldırım (2021) tarafından yapılan araştırma bulgularına göre öğretmenlerin uzaktan eğitimin olumlu yönlerini eğitimin kesintisiz devam etmesini sağladığını, öğretmenlerin ve öğrencilerin teknoloji kullanım yeterliklerini geliştirdiğini, zamandan ve mekândan bağımsız öğrencilere açık erişimin verilmesi ve öğrencilerin kendi hızında öğrenmelerine imkân verilmesi gibi görüşler belirlemişlerdir. Demir ve Kale (2020) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitimin olumlu yönlerinin teknolojik okuryazarlık yeterlilik düzeyini artırdığı, zamandan ve mekândan tasarruf sağlandığı ve veli desteğinin artması gibi görüşler elde edilmiştir. Fidan’a (2020) göre uzaktan eğitim akademik olarak çocukların derslerden geri kalmamasını sağlamıştır. Özdoğan ve Berkant (2020) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre uzaktan eğitimin avantajlarını zaman ve mekândan bağımsız olarak eğitim yapılabilme imkanını vermesi, teknolojinin kullanılması ve teknolojik becerileri geliştirmesi gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Türküresin’in (2020) yaptığı araştırmada ise öğretmen adaylarının uzaktan eğitim uygulamalarının avantajlarını ekonomiklik, tekrar, zaman ve mekândan esnekliği sağladığını tespit etmiştir. Han, Demirbilek ve Demirtaş (2021) tarafından yapılan araştırmada okul yöneticileri ve öğretmenlere göre salgın döneminde uzaktan eğitime yönelik olumlu yönlerin virüs buluşma riskinin azaltılmasına katkı sağlayarak salgının önlenmesine yardımcı olması, eğitimin kesintiye uğramamasının sağlanması, eğitim teknolojilerinin kullanılmasının artması, zaman ve mekândan esneklik sağlaması gibi olumlu görüşler elde edilmiştir.

Araştırmada elde edilen diğer bir sonuç ise okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin uzaktan eğitimin olumsuz yönlerine ilişkin görüşlerinin çoğunlukla teknolojik araç ve internet eksikliği, disiplin sorunları, sınıf içi etkileşimin olmaması, motivasyonun azalması, ölçme ve değerlendirmede yaşanan sorunlar, teknoloji bağımlılığı, teknolojik alt yapının yetersizliği ve fırsat eşitsizliği şeklinde sıralanmıştır. Bu sonuçlara göre okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim sürecinin olumsuz yönlerine ilişkin görüşlerinin

benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. İlgili literatürde yapılan bazı araştırmaların bulguları bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Lindner vd., (2020) tarafından yapılan araştırmada uzaktan eğitimin zayıf yönlerini internet erişimi eksikliği, uygulamalı etkinliklerin eksikliği, yüz yüze etkileşimlerin olmaması, zaman yönetimi gibi görüşler ortaya çıkmıştır. Trust ve Whalen (2020) uzaktan eğitimin zorluklarını öğrenciler için kaliteli internet erişimin olmaması, uzaktan öğretim stratejileri hakkında yeterli bilgi eksikliği, öğrenciler ve veliler arasındaki iletişim sorunları olduğunu belirtmektedir. Alvarez (2020) tarafından yapılan çalışmaya göre uzaktan eğitimde internet erişiminin zayıf olması veya olmaması, finansal kısıtlamalar, teknolojik cihazların eksikliği ve duygusal destek gibi olumsuz görüşler tespit edilmiştir. Talidong (2020) tarafından yapılan araştırmada ise uzaktan eğitimde öğretmenler çevrimiçi öğretimde zorluk yaşamaktadır. Bunun nedeni internet bağlantısı gibi çevrimiçi öğretimde karşılaştıkları sorunlardan kaynaklanmaktadır. Canpolat ve Yıldırım (2021) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin uzaktan eğitimin olumsuz yönlerini erişim imkânı olmayan öğrencilerin uzaktan eğitimden faydalanamaması, alt yapı yetersizliği ve öğrencilerin motivasyonunun düşük olması gibi görüşler elde edilmiştir. Demir ve Kale (2020) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinin öğrencilerin erişim için yeterli internet paketi ve teknolojik donanımlarının olmaması, yeterli iletişim ve etkileşimin sağlanamaması, teknolojik alt yapı yetersizliği, öğrencilerin motivasyonlarının düşük olması gibi görüşler belirlenmiştir. Fidan (2020) uzaktan eğitimin olumsuz yönleri olarak erişim ve alt yapı sorununun olduğunu tespit etmiştir. Özdoğan ve Berkant'a (2020) göre uzaktan eğitimin dezavantajlarını etkileşim sorunlarının bulunması, teknoloji yetersizliğinin olması, motivasyon düşüklüğü, sınıfa hâkim olamama, ölçme ve değerlendirmenin olmaması ve fırsat eşitsizliği oluşturması gibi görüşler elde edilmiştir. Türküresin (2020) öğretmen adaylarının uzaktan eğitim uygulamalarının dezavantajlarını etkileşim olmaması, sistem sorunları, internet sıkıntısı, disiplin sorunları ve ölçme ve değerlendirme sorunları gibi bulgulara ulaşmıştır. Akyavuz ve Çakın (2020) tarafından yapılan araştırmada Covid-19 salgın döneminde okul yöneticilerinin iletişim ve bilgi eksikliği, teknik ve planlama yetersizliği ve öğretmen ilgisizliği gibi sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Han, Demirbilek ve Demirtaş (2021) tarafından yapılan araştırmada okul yöneticileri ve öğretmenlere göre salgın döneminde uzaktan eğitime yönelik olumsuz yönlerin en çok internet erişimi, teknolojik araçlar ve teknolojiye ilişkin olumsuzluklarla karşılaşması, eğitimde fırsat eşitsizliğini artırması, derslerin işlenmesinde yaşanan zorluklar, motivasyon ve iletişimdeki güçlükler gibi olumsuz görüşler elde edilmiştir.

Araştırmada son olarak okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin uzaktan eğitimin geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin görüşlerinin çoğunlukla teknolojik araç ve internet eksikliğinin giderilmesi, teknolojik alt yapının geliştirilmesi, öğrenci devam zorunluluğunun olması, uzaktan eğitim ile ilgili seminerlerin verilmesi, ders içeriklerinin geliştirilmesi, ölçme ve değerlendirme yapılması şeklinde görüşler tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim sürecinin geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin görüşlerinin benzer olduğu söylenebilir. İlgili literatürde yapılan bazı araştırmaların bulguları bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Lindner vd., (2020) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda eğitim almalarını tavsiye edilmektedir. Canpolat ve Yıldırım (2021) öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlara çözüm önerilerini öğretmen ve öğrencilere sınırsız internet desteği ve öğrencilere tablet vb. araçların temin edilmesi, öğretmenlere uzaktan eğitimle ilgili hizmet içi eğitimler verilmeli gibi sonuçlara ulaşmıştır. Demir ve Kale'ye (2020) göre uzaktan eğitime yönelik önerileri sınırsız internet ve alt yapı hizmetlerinin sağlanması, öğretmenlere uzaktan eğitim ile ilgili seminerlerin verilmesi, öğrenci velilerine yönelik uzaktan eğitim ile ilgili bilgilerin verilmesi ve öğrencilerin motivasyonlarını artıracak içeriklerin geliştirilmesi gereklidir. Özdoğan ve Berkant (2020) tarafından yapılan araştırmada ise uzaktan eğitime yönelik çözüm önerileri fırsat eşitliğinin oluşturulması gerektiği, sınavların yapılması, devam devamsızlık durumunun değerlendirilmesi ve alt yapı desteğinin sağlanması gibi görüşlere ulaşılmıştır.

Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim sürecine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerinin incelendiği bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre şu önerilerde bulunulmuştur;

- ✓ Öğretmenlere ve öğrencilere uzaktan eğitim için gerekli olan teknolojik araç ve gereçlere ulaşımı ve sınırsız internet erişimi sağlanabilir.
- ✓ İnternet alt yapısı güçlendirilebilir.
- ✓ Uzaktan eğitim ders içerikleri geliştirilebilir.
- ✓ Uzaktan eğitim alanında eğitimin tüm paydaşlarına kurslar ve hizmet içi seminerler verilebilir.
- ✓ Uzaktan eğitim konusunda nicel ve karma yöntemlerle araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

1. Ağır, F. (2007). *Özel Okullarda ve Devlet Okullarında Çalışan İlköğretim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Karşı Tutumlarının Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
2. Akyavuz, E. K., & Çakın, M. (2020). Covid-19 Salgınının Eğitime Etkisi Konusunda Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4). DOI: <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44140>
3. Al, U. ve Madran, R.O. (2004). Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemleri: Sahip Olması Gereken Özellikler ve Standartlar. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 259-271. DOI: <https://doi.org/10.15612/BD.2004.491>
4. Alvarez Jr, A. V. (2020). The Phenomenon of Learning at A Distance Through Emergency Remote Teaching Amidst The Pandemic Crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 144-153. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3881529>
5. Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmada Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
6. Bender, L. (2020). Key Messages and Actions for COVID-19 Prevention and Control in Schools. Retrieved from <https://www.unicef.org/romania/documents/key-messages-and-actions-covid-19-prevention-and-control-schools>
7. Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını. *AUAd*, 3(2), 85-124.
8. Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) Pandemisi ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları. *AUAd*, 6(2), 11-53.
9. Canpolat, U. & Yıldırım, Y. (2021). Ortaokul Öğretmenlerinin COVID-19 Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 7(1), 74-109.
10. Demir, S. & Kale M. (2020). Öğretmen Görüşlerine Göre, Covid-19 Küresel Salgını Döneminde Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitim Sürecinin Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 15(8), 3445-3470. DOI: <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44492>
11. Dinçer, S. (2006). Bilgisayar Destekli Eğitim ve Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış. *Akademik Bilişim 2006, 9-11 Şubat*, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
12. Duran, M. (2021). The Effects of COVID-19 Pandemic on Preschool Education. *International Journal of Educational Methodology*, 7(2), 249-260. DOI: <https://doi.org/10.12973/ijem.7.2.249>
13. Gök, B. & Kılıç Çakmak, E. (2020). Uzaktan Eğitimde Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Algısı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(5), 1915-1931. DOI: 10.24106/kefedergi.3914
14. Eken, Ö., Tosun, N. ve Tuzcu Eken, D. (2020). COVID-19 Salgını ile Acil ve Zorunlu Uzaktan Eğitime Geçiş: Genel Bir Değerlendirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 113-128. DOI: 10.37669/milliegitim.780722
15. Ergin, C. (2010) *İlköğretim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Bakış Açılıarı (Van İl Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
16. Fidan, M. (2020). Covid-19 Belirsizliğinde Eğitim: İlkokulda Zorunlu Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43. DOI: 10.29065/usakead.736643
17. Gonzalez, T., De La Rubia, M. A., Hincz, K. P., Comas-Lopez, M., Subirats, L., Fort, S., & Sacha, G. M. (2020). Influence of COVID-19 Confinement on Students’ Performance in Higher Education. *PloS one*, 15(10), e0239490. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0239490>
18. Han F., Demirbilek, N. & Demirtaş, H. (2021). Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Koronavirüs (Covid-19) Salgını Sürecinde Yürütülen Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 10(3), 1168-1193. <http://dx.doi.org/10.30703/cije.819946>
19. Huck, C., & Zhang, J. (2021). Effects of the COVID-19 Pandemic on K-12 Education: A Systematic Literature Review. *New Waves-Educational Research and Development Journal*, 24(1), 53-84.
20. İşman, A. (2008). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
21. Kırık, A. M. (2014). Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye’deki Durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, (21), 73-94. DOI: 10.17829/midr.20142110299

22. Kurnaz, A., Kaynar, H., Şentürk Barışık, C. ve Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 293-322. DOI: 10.37669/milliegitim.787959
23. Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. California: Sage Publications.
24. Lindner, J., Clemons, C., Thoron, A., & Lindner, N. (2020). Remote Instruction and Distance Education: A Response to COVID-19. *Advancements in Agricultural Development*, 1(2), 53-64. DOI: <https://doi.org/10.37433/aad.v1i2.39>
25. Meng, L., Hua, F., & Bian, Z. (2020). Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): Emerging and Future Challenges for Dental and Oral Medicine. *Journal of dental research*, 99(5), 481-487. DOI: <https://doi.org/10.1177/0022034520914246>
26. Moore, M.G. (1990). *Contemporary Issues in American Distance Education*, New York: Pergamon.
27. Özdoğan, A. ve Berkant, H. (2020). Covid-19 Pandemi Dönemindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Paydaş Görüşlerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43. DOI: 10.37669/milliegitim.788118
28. Schlosser, L. A., & Simonson, M. (2009). *Distance Education: Definition and Glossary of Terms* (3rd ed.). Charlotte, NC: Information Age.
29. Sumner, J. (2000). Serving the System: A Critical History of Distance Education. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 15(3), 267-285. DOI: <https://doi.org/10.1080/713688409>
30. Sağlık Bakanlığı (2020). Covid-19 nedir? <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> adresinden 17 Mart 2021 tarihinde erişilmiştir.
31. Talidong, K. J. B. (2020). Implementation of Emergency Remote Teaching (ERT) among Philippine Teachers in Xi'an, China. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 196-201. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3881825>
32. Telli Yamamoto, G. & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34. DOI: 10.26701/uad.711110
33. Trust, T. & Whalen, J. (2020). Should Teachers be Trained in Emergency Remote Teaching? Lessons Learned from the COVID-19 Pandemic. *Journal of Technology and Teacher Education*, 28(2), 189-199.
34. Türküresin, H. E. (2020). Covid-19 Pandemi Döneminde Yürütülen Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Öğretmen Adaylarının Görüşleri Bağlamında İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 597-618. DOI: 10.37669/milliegitim.787509
35. Ülkü, S. (2018). *İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
36. Wu, M., Xu, W., Yao, Y., Zhang, L., Guo, L., Fan, J., & Chen, J. (2020). Mental Health Status of Students' Parents during COVID-19 Pandemic and Its Influence Factors. *General Psychiatry*, 33(4). DOI: 10.1136/gpsych-2020-100250
37. Yavuz, R. (2016). *Eğitim Fakültesi 1.Sınıf Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Tutumları ile İngilizce Dersine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
38. Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.